

Asia: VN/13128/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Näkemyksenne kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin esitetyistä muutoksista?

Pidämme tärkeänä, että työttömien palveluprosessit ovat selkeitä ja asiakaslähtöisiä. Esitetty muutos aiheuttaa näkemyksemme mukaan merkittäviä riskejä viranomaisten työnjaon ja hyvinvointialueiden vastuulla olevien palvelujen näkökulmasta. Kun aktivointisuunnitelmien laadinta jätetään pois työttömyysetuudella olevilta työttömiltä, jää työvoimaviranomaiselle vastuu arvioida työttömän sosiaalihuollon palvelun alustavaa tarvetta. Jo nyt on havaittavissa, että toimeentulotukea saavia asiakkaita ohjataan ilmoittautumaan työttömiksi työnhakijoiksi, vaikka heillä ei ole edellytyksiä täyttää työttömyysturvalain työvoimapolitiittisia edellytyksiä. Ohjaus tapahtuu etuusperusteisesti, ei palvelutarpeen perusteella.

Kunnat kustantavat työttömyysetuusmaksujen lisäksi myös perustoimeentulon rahoitusta yhtä suurin osuuksin valtion kanssa. Kustannukset kohdennetaan kustannusvastuuseen kuntaan ja se vähennetään kunnan yleisestä valtionosuudesta. Jos hyvinvointialueille laitettaisiin kustannusvastuu toimeentulotuen rahoituksesta, olisi se mahdollisesti riittävä kannustin huolehtimaan työ- ja toimintakyvyn lakisääteisistä palveluista. Nyt kuntien kustannettavaksi jää työ- ja toimintakyvystä sekä pitkittyneestä työttömyydestä aiheutuvat kustannukset. Kokonaisuudessaan muutokset tulevat aiheuttamaan kunnille lisäkustannuksia lisääntyneestä palvelutarpeen arvioinnista, ohjauksesta sekä mahdollisista kuntien työttömyysetuusmaksujen kasvusta.

Näkemyksenne esityksen vaikutuksista työttömiin?

Näkemyksemme mukaan lakimuutos kaventaa aktivointisuunnitelman soveltamisalaa ja voi johtaa siihen, että osa työttömistä – erityisesti ne, jotka eivät saa toimeentulotukea eikä heille laadita monialaista työllistymissuunnitelmaa (ei täytä TYM palveluun ohjaamisen kriteereitä) – jää kokonaan kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalipalvelujen tarpeen arvioinnin ulkopuolelle. Näin syntyy riski palvelujen katvealueista, jotka voivat syventää syrjäytymistä, heikentää osallisuutta ja pitkittää työttömyyttä.

Näkemyksenne esityksen vaikutuksista viranomaisten toimintaan?

Jos asiakas ei saa toimeentulotukea eikä kuulu monialaisen suunnitelman piiriin, ei ole rakenteellista mekanisme, joka velvoittaisi sosiaalitoimen osallistumaan tilanteen arviointiin. Tällöin sosiaalipalvelujen tarpeen ennakoiva arviointi jää tosiasiallisesti työvoimaviranomaiselle, jolla ei ole laillista eikä mahdollisesti ammatillista pätevyyttä arvioida sosiaalihuoltolain mukaisia palvelutarpeita. Sosiaalipalvelujen tarpeen arviointi on sosiaalihuoltolain mukaan sosiaalihuollon ammattihenkilön tehtävä.

Näkemyksenne esityksen taloudellisista vaikutuksista?

Esityksen taloudelliset vaikutukset kohdentuvat suoraan kunnan toimintaan, erityisesti työllisyyspalveluihin. Ilman kohdennettua lisärahoitusta valtiolta, kunnalla ei ole edellytyksiä vastata kasvavaan asiakastarpeeseen, palveluohjaukseen eikä siihen liittyvään monialaiseen työhön.

Yleistä lausuttavaa esitysluonnoksesta.

Muonion kunta ei näe lain muuttamista perusteltuna, koska se siirtää osan sosiaalihuollon tehtävistä kunnan vastuulle epätarkoituksenmukaisesti, heikentää työttömien pääsyä palveluihin ja lisää kunnalle kohdistuvaa taloudellista painetta ilman, että sille on osoitettu rahoitusta.

Kylä-Kaila Kaisa
Muonion kunta - Elinvoimalautakunta